

Stasiewicz-Jasiukowa, Irena

Jubileusz czterdziestolecia pracy naukowej prof. Henryka Barycza

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/3, 742-743

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

mapie Zatoki Puckiej z 1637 r. i na mapie nam współczesnej; to samo dotyczy elementów kątowych tych map. Powodem tak znacznych rozbieżności nie mogą być tylko błędy, towarzyszące wszystkim operacjom geodezyjnym i kartograficznym. Można więc doszukiwać się w tych błędach wpływów przemieszczenia się części przedmiotów terenowych, spowodowanego w ciągu ponad 300 lat działalnością człowieka lub siłami przyrody. Nie można także wykluczyć możliwości dokonania przez Getkanta kompilacji z jeszcze starszych i mało dokładnych materiałów kartograficznych (np. z map o mniejszej skali). Nawet określenie skali nominalnej (nie skażonej deformacjami materiału rysunkowego) nie jest łatwe, gdyż znajdujące się na mapach Getkanta podziałki, o cechowane liczbami użytych jednostek miar, nie zawierają danych tzw. skali mianowanej; tym bardziej dotyczy to skali aktualnej, skażonej nieregularnymi deformacjami.

W tym stanie rzeczy rysuje się potrzeba rozszerzenia badań dla dokładniejszego poznania XVII-wiecznej metrologii, ówczesnych przyrządów geodezyjnych i metod pomiarów. Stworzyłoby to możliwość określenia wielkości błędów przewidywanych w poszczególnych operacjach, a więc i dokładności mapy, co w porównaniu z rezultatami analizy kartometrycznej przysporzyłoby dodatkowych danych. Takie informacje można też uzyskać z porównania map Getkanta z mapą W. Clemensa, z mapami i planami E. Dahlberga i mapami atlasu morskiego van Keulena, tj. z materiałami kartograficznymi starszymi i nowszymi.

Dla stwierdzenia, które z punktów sytuacyjnych mogły ulec przemieszczeniu na skutek działalności sił przyrody, należałoby przeprowadzić rozpoznanie geomorfologiczne. Odkrywkowe zaś poszukiwania w terenie śladów dawnych obiektów budownictwa obronnego mogą dać podstawę do porównania faktycznych kształtów i wymiarów tych budowli z danymi uzyskanymi ze starych planów.

Wylaniające się trudności wszechstronnego poznania wartości zachowanej po Fryderyku Getkancie spuścizny kartograficznej nie powinny więc zahamować rozpoczętych w tym zakresie badań naukowych⁵.

Eugeniusz Berezowski

K R O N I K A K R A J O W A

JUBILEUSZ CZTERDZIESTOLECIA PRACY NAUKOWEJ PROF. HENRYKA BARYCZA

W bardzo serdecznej, bezpośredniej atmosferze odbyło się dnia 8 czerwca 1968 r. w Domu Pracy Twórczej UJ w Modlnicy koło Krakowa uroczyste zebranie z okazji czterdziestolecia (a właściwie — jak sprostował jubilat — czterdziestopięciolecia) pracy naukowej prof. Henryka Barycza. Otwarcia uroczystości dokonała doc. Maria Przetacznikowa, prodziekan Wydziału Filozoficzno-Historycznego UJ. Następnie przemawiali kolejno: prof. Jan Hulewicz — z ramienia Katedry Historii Nauki i Oświaty UJ oraz przyjaciół; doc. Leszek Hajdukiewicz — w imieniu uczniów; prof. Eugeniusz Olszewski — z ramienia Komitetu i Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN; prof. Antoni Knot i doc. Mirosława Chamcówna — z ramienia Uniwersytetu Wrocławskiego. Jako ostatni zabrał głos prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego prof. Mieczysław Karaś. Następnie wręczono prof. Baryczowi księgę jubileuszową, przygotowaną i wydaną staraniem Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN; jest

⁵ Na materiałach kolokwium oparty został artykuł P. Wiszniewskiego *Polski Archimedes* w nrze 50/1967 „Siódmego Głosu Tygodnia”.

to t. 12 „Studiów i Materiałów z Dziejów Nauki Polskiej” w serii A: „Historia Nauk Społecznych”, zawierający 25 artykułów* oraz bibliografię prac jubilatą za lata 1923—1966. Oficjalną część zebrania zakończyły odmalowane barwnie i żywo wspomnienia prof. Barycza: poczynając od dzieciństwa spędzonego we wsi sądeckiej, poprzez lata szkolne i studenckie, kończąc zaś na czasach wojny i okresie powojennym. Uzupełniającym akcentem tej naprawdę udanej uroczystości — zorganizowanej staraniem Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego UJ. — była lampka wina i „nieoficjalne” mowy ku czci jubilatą improwizowane m.in. w języku łacińskim.

Irena Stasiewicz

PROBLEMATYKA HISTORII NAUKI I TECHNIKI W GDAŃSKIM TOWARZYSTWIE NAUKOWYM

W części otwartej rocznego walnego zebrania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego w dniu 6 marca 1968 r. prof. Stanisław Hüchel wygłosił wykład *Dialog między humanistyką a techniką na tle problemów budownictwa morskiego starego Gdańska*¹. W części wstępnej prof. Hüchel podkreślił, że rozpatrując problem integracji nauk, widać wyraźniejsze, ściślejsze powiązania nauk humanistycznych z naukami technicznymi i techniką niż z naukami przyrodniczo-matematycznymi. Tak jak Ziemia krąży wokół Słońca niezależnie od odkrycia Kopernika, tak prawa matematyczne, fizyczne, chemiczne nie zależą od woli człowieka. Natomiast wytwór techniki jest dziełem człowieka, specjalnie dla człowieka stworzonym, wytwory takie są więc w istocie dziełami humanistycznymi. Po takim wstępie prof. Hüchel przedstawił historyczne budowle morskie Gdańska, zarówno wczesnośredniowieczne, odkryte przez archeologów, jak i nowsze, znane z ikonografii i archiwaliów, a opisywane przez historyków Gdańska i jego portu. Materiał ten prelegent omówił z dwóch punktów widzenia: wykazał wysoki poziom techniczny budowli (specjalnie się zatrzymując nad budowlami portowymi Gdańska przedkrzyżackiego), tak że niektóre urządzenia dzisiejsze różnią się tylko niewiele od starych; po drugie zaś, na tym tle ukazał związki dyscyplin humanistycznych z technicznymi.

Wśród tematów referowanych w 1967 r. na posiedzeniach poszczególnych komisji Gdańskiego Towarzystwa Naukowego kilka dotyczyło zakresu historii nauki i techniki lub też z tą historią się wiązało. W Komisji Filologicznej dr E. Hausler z Magdeburga wygłosił referat o dokonanej przez Jana Baudouina de Courtenay krytyce teorii języka wybitnego językoznawcy-komparatysty Augusta Schleichera (1821—1868). W Komisji Historycznej dr M. Cieśla z Warszawy mówił o działalności katedr filologicznych Politechniki Gdańskiej w latach 1925—1944², a dr B. Cygler — o *Działalności społeczno-politycznej Joachima Lelewela na emigracji w latach 1831—1861*. W cyklu zaś popularnonaukowych odczytów o Gdyni, zorganizowanym przez Komisję Historyczną wspólnie z Biblioteką Miejską w Gdyni, odbył się odczyt dra S. Mikosa, w którym przedstawił on historię budowy portu gdynińskiego.

* Oto autorzy kolejnych prac: L. Hajdukiewicz, A. Gieysztor, P. Czartoryski, M. Brahmner, W. Hucicki, W. Voisé, K. Largosz, P. Ryoicki, L. Szczucki, W. Iatarkiewicz, K. Opalek, R. Dutkova, K. Mrozowska, A. Knot, R. Wroczyński, M. Chamecówna, A. Żeleńska-Chełkowska, F. Bielak, R. Pollak, J. Dybiec, W. Szelińska, A. Jobert, J. Hulewicz, A. Vetulani.

¹ Prof. S. Hüchel na XI Międzynarodowym Kongresie Historii Nauki w Warszawie w 1965 r. przedstawił komunikat *Polscy pionierzy budownictwa morskiego*, wydrukowany w nrze 10/1965 „Techniki i Gospodarki Morskiej”, ss. 387—390.

² W związku z tym przypomnieć należy notatkę *Lektorat języka i literatury polskiej w 1922 r. na Politechnice Gdańskiej* w nrze 1/1967 „Kwartalnika”, s. 183.